

Nordisk ARKITEKTURFORSKNING kommer härmed ut med sitt första nummer. Med ny, mer bildvänlig och flexibel layout vill vi markera att tidskriften gått in i ett nytt nordiskt skede.

Tidskriften är till för att spegla vad som händer inom den nordiska arkitektur- och byggnadsforskningen. Men denna forskning sker inte i ett vacuum, utan är invävd i en kontext som består av samhällliga processer som projektering, produktion och förvaltning, drift och underhåll. Även forskningens villkor påverkas av den rådande dåliga byggkonjunkturen. Därför bör man även inom forskarvärlden fundera över vad i byggkrisen som eventuellt kan åtgärdas med hjälp av forskning.

Det mest iögonenfallande problemet är de häftiga konjunktursvängningarna inom byggsektorn, och vad som bör göras för att dämpa dessa svängningar mellan en hysterisk högkonjunktur och en frustrerande lågkonjunktur. Andra sektorer inom produktionslivet har också sina upp- och nergångar, men dessa är inte lika branta och snabba som inom byggsektorn.

Det finns tre faktorer som är lätta att peka ut, dels (i) byggandets platsbundenhet, dels (ii) den befintliga byggnadsmassans förkrossande storlek i förhållande till det relativt lilla årliga tillskottet av nybyggande, dels (iii) de nordiska ländernas besvärliga klimatiska och geografiska villkor. Den första faktorn förklarar varför de tidiga utformningsbesluten och systemvalen har en så avgörande betydelse för ett byggprojekts framgång eller misslyckande – ett ”felaktigt” beslut i ett tidigt skede är nästan omöjligt att åtgärda i senare skeden av byggprocessen. Den andra faktorn förklarar varför det är så enkelt för privata eller offentliga byggherrar att skjuta upp investeringar i nybyggande – man kan alltid

stanna kvar i de befintliga lokalerna, även om det skulle innebära vissa nackdelar, t. ex. i form av trångboddhet. Den tredje faktorn förklarar varför de nordiska länderna måste investera en större andel av BNP i byggnader och anläggningar, än vad som gäller för sydligare belägna länder.

Byggsektorn i de nordiska länderna kommer att få leva med dessa tre huvudfaktorer även i framtiden. Det som forskningen kan bidra med är att ta fram kunskaper, redskap och metoder som gör det lättare för byggsektorn att handskas med sin platsbundenhet, sitt nordiska klimat och nybyggandets svårigheter i tider av allmän lågkonjunktur.

Bundenheten till platsen kan exempelvis hanteras med hjälp av en ökad satsning på systembyggande, prefabrikation, samordning och kvalitetssystem, men detta har inte varit problemfritt. Det nordiska klimatet har också på många sätt kunnat bemästras både enklare och billigare i tidigare generationers byggande och stadsplanering. Dessa traditioner skulle kunna återuppväckas och förnyas med en kritisk regionalism inom arkitekturens ideal- och teoribildning.

Nybyggandets svårigheter i konjunktursvackorna lär man knappast kunna bemästra via forskning, men däremot borde forskarvärlden kunna medverka till att utveckla kompetensen inom byggsektorn inför nästa högkonjunktur.

Lågkonjunktur ger i sig ofta en beredvillighet till omprövning och förnyelse. Alla arkitekturforskare borde därför se det som en utmaning att ordna seminarier och vidareutbildningskurser för att föra ut forskningens resultat och diskussioner, inte minst till arbetslösa projektörer. Vi hoppas därför kunna stödja och uppmuntra våra läsare i de nordiska länderna att ta sådana initiativ och att använda tidskriften för att rapportera och informera om sådana aktiviteter.

redaktionen

Är livsformsbegreppet användbart?

Begreppet *livsform* har börjat användas allt flitigare inom den samhälls- och beteendevetenskapliga forskningen på senare år. Som framgår av flera artiklar i detta nummer – framförallt Tomas Wikströms – har begreppet en lång och spännande historia. Det framgår också att *livsform* använts med olika syften och med olika innebörd. För vissa har användandet av begreppet varit ett sätt att fjärma sig från traditionella klassanalyser, medan det för till exempel den danske etnologen Thomas Højrup varit ett sätt att fördjupa en marxistisk klassanalys. I Finland introducerades analyser av livsform (way of life) som en kritik mot begrepp som *livskvalitet* (quality of life).

Initiativet till temanumret togs av Jan Eriksson och Jerker Lundequist. De skrev var sitt papper med motivering varför de ansåg temat aktuellt. De menade bland annat att en del forskare börjat använda Thomas Højrups livsformsanalys utan att diskutera huruvida begrepp som *levnadsvillkor*, *klass* eller *hushållstyp* vore mer användbara. De frågade också om livsformsbegreppet verkligen var relevant för arkitekturforskningen. I det brev som gick ut till potentiella skribenter tog vi upp dessa frågor. Vi frågade också hur studierna av olika livsformer påverkar vår syn på den byggda miljöns utformning och hur Thomas Højrups livsformsbegrepp skiljer sig från till exempel Frykman/Löfgrens, Ulla Björnbergs, Åke Dauns, Bourdieus och Wittgensteins.

Vi fick överraskande positivt gensvar från inbjudna skribenter, även om vi inte vill påstå att vi genom detta nummer får svar på alla de frågor vi ställde från början. Vi hade till exempel en förhoppning att få begreppet livsform mer teoretiskt utrett så att skillnaderna skulle framgå klart. Nu har de flesta författare nöjt sig med att förklara hur de använt begreppet i sin egen livsformsanalys.